

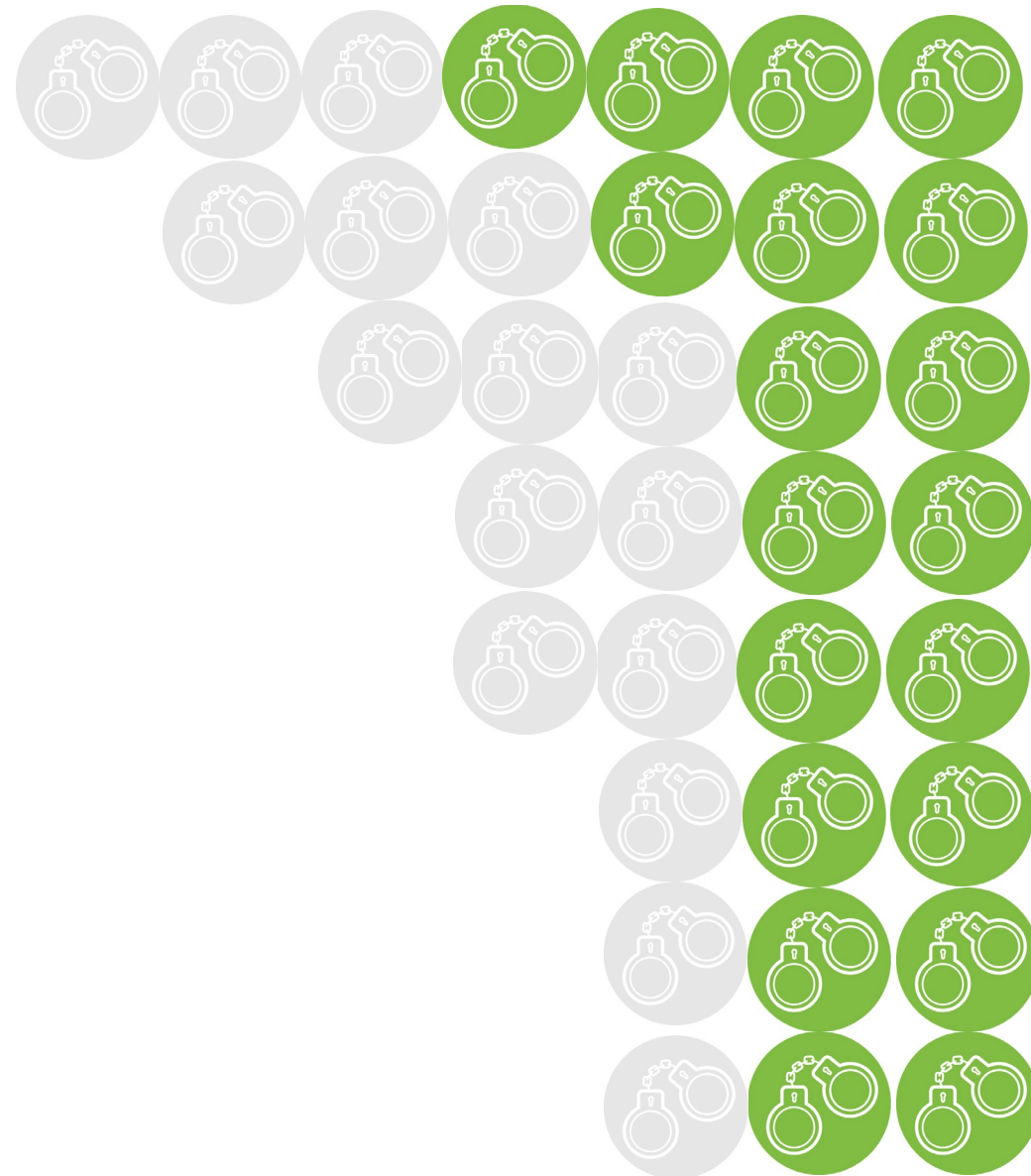
Osallisuus kaltereiden takana

Esittelyssä Vankien terveys
ja hyvinvointi 2023 -raportti

Asiakkaat ja sote 2024 -webinaari 14.2.2024

Mika Rautanen

Oikeuspsykiatrian erikoislääkäri
Terveystieteiden tutkimuskeskuksen palvelumuotoilija
Osastonylilääkäri, VTH
Tutkimuspäällikkö, THL

THL:n raportti-sarjan uusi kirja

thl

Mika Rautanen, Kennet Harald ja Sasu Tyni (toim.)

Vankien terveys ja hyvinvointi 2023

Wattu IV -vankiväestötutkimus

Mika Rautanen, Kennet Harald ja Sasu Tyni (toim.)

Vankien terveys ja hyvinvointi 2023
Wattu IV -vankiväestötutkimus

Vankien terveys ja hyvinvointi 2023 on THL:n, Rikosseuraamuslaitoksen ja Vankiterveydenhuollon yksikön yhteinen tutkimushanke väestöryhmässä, joka ei näy perinteisissä väestötutkimuksissa. Tutkimuksen tavoitteena on:

- saada tietoa vankien terveydentilasta, mielenrenteyden häiriöistä ja sosiaalisesta asemasta
- edistää vankien terveyttä, toimintakykyä, hyvinvointia ja paluuta yhteiskuntaan
- vahvistaa hoito- ja palvelupolkujen jatkuvuutta
- tuottaa tietoa Vankiterveydenhuollon palveluiden ja vankeinhoiton kehittämisen tueksi.

Vankeusaika on harvinainen mahdollisuus tutkia monimutkaisia ongelmia, kuten hoitamattomia sairauksia, syrjäytymistä tai mielenrenteyttä. Hoito ja monialainen yhteistyö helpottavat vapautumisen jälkeen kotikunnissa, kun vankien terveys-tarpeita tunnustetaan vankeusaikana. Parhaimmillaan vankitutkimus voi ennalta-ehkäistä rikollisuutta ja lisätä yhteiskunnan turvallisuutta.

Raportti käsittelee vankien terveyttä ja hyvinvointia aiempaa monipuolisemmin useista eri näkökulmista. Artikkelien lisäksi raportti tarjoaa tutkitun tiedon pohjalta lukuisia suosituksia ja jatkotoimenpide-ehdotuksia.

THL
Terveystieteiden tutkimuskeskus
Health Care Services for Prisoners

RISE RIKOSSEURAAMUSLAITOS

Vankien terveys ja hyvinvointi 2023 Wattu IV -vankiväestötutkimus

Mika Rautanen
Kennet Harald
Sasu Tyni
(toim.)

789324081498
ISBN 978-952-408-149-8

THL Terveystieteiden tutkimuskeskus
Terveystieteiden tutkimuskeskus
PL 30 (Mannerheimintie 166), 00271 Helsinki
thl.fi

RAPORTTI 007/2023 007
2023 **RAPORTTI 007/2023**

Otos ja tietosisällöt

Lähes joka
neljäs vanki

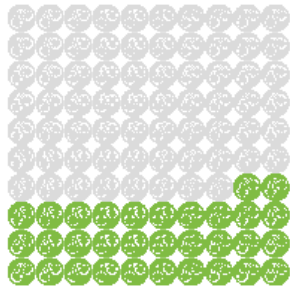
403 miestä ja 126 naista

Vankeusvankeja
joilla kotikunta
suomessa

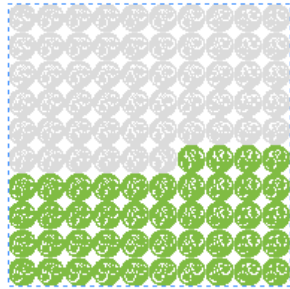
Suljettuja ja
avovankiloita

Rekisteri-
seuranta-
mahdollisuus

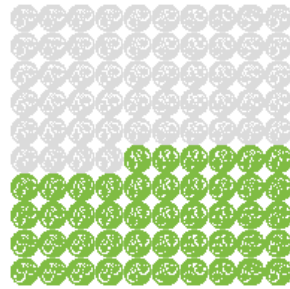
- Esimerkkejä mittareista ja haastatteluista: TAS-20, CDRISC-10, CERAD, 15-D, DEPS, TSQ, ASRS-A, AQ-10, SCID-I, SCID-II, DIVA, AUDIT, SADD, DAST-20, BBGS, SDS, Sokra, OHIP-14...
- Verinäytetulokset: lipidit, sokerit, maksa-arvot, hepatiitit, APRIt...
- Terveystarkastusmittaukset: RR, BMI, puristusvoima, tuolitesti, muisti...
- Suunterveystarkastuksessa mukana OPTG-panoraamakuvaus
- Kyselyvastauksia satoihin kysymyksiin

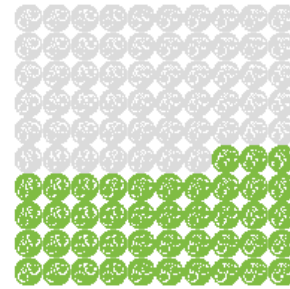
Hampaat vaurioituneet väkivallan seurauksena (32 %)

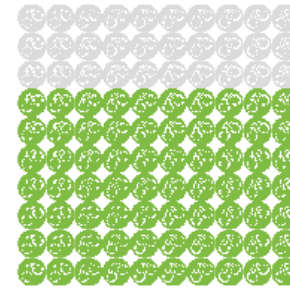
Miehiä jotka ovat pistäneet dopingaineita (43 %)

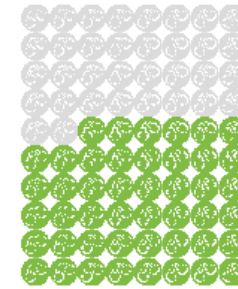
Miehiä joilla on ADHD-piirteitä (46 %)

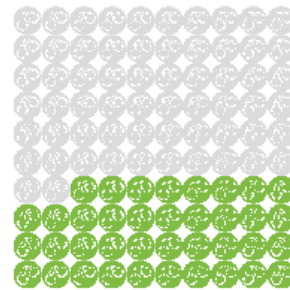
Naisia joilla on ADHD-piirteitä (43 %)

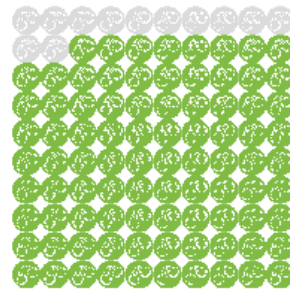
ADHD-piirteisistä kurinpidollisessa eristyksessä olleet (70 %)

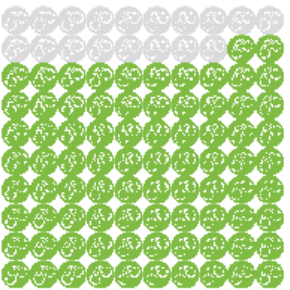
Ei varmaa asuntoa odotta vapautumisen jälkeen (5 %)

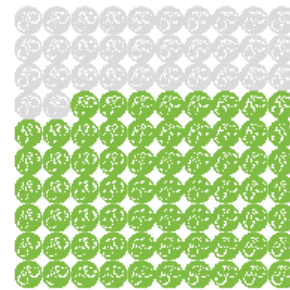
Oman ilmoituksen mukaan C-hepatiitti mutta ei siihen hoitoa (38 %)

Miehiä joilla on jokin elämänsaikainen päihdehäiriö (88 %)

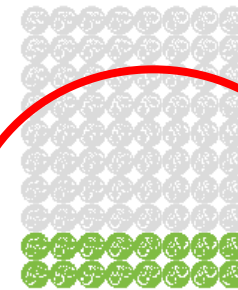

Naisia joilla on jokin elämänsaikainen päihdehäiriö (82 %)

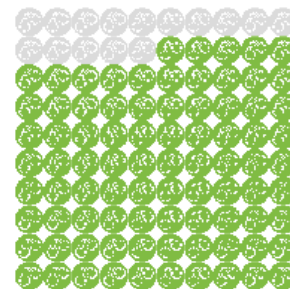

Kokevat kipuja (68 %)

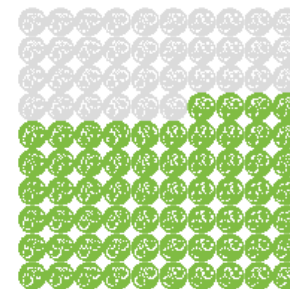
S A T A
VANKIA
SADASTA
VANGISTA

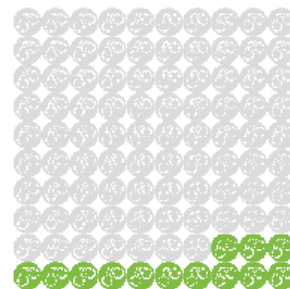
Erittäin heikko osallisuuskokemus (21 %)

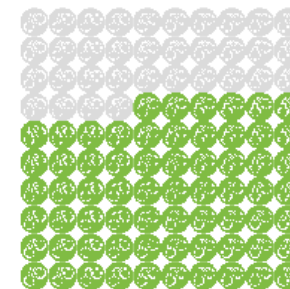
Päivittäin tupakoivia naisia (85 %)

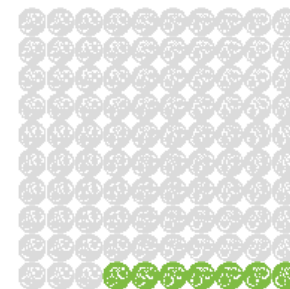
Päivittäin tupakoivia miehiä (64 %)

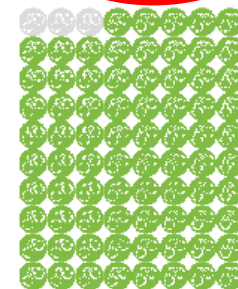
Naisia jotka täyttävät autismpiirteiden kriteerit (13 %)

Toisten kanssa jaettuja huumeiden pistovälineitä vankilassa käyttäneitä (66 %)

Opioideja ennen vanketta käyttäneet joille on aloitettu korvaushoito vankilassa (7 %)

Fyysistä väkivaltaa elämänsaikana kokeneet naiset (5 %)

Vankien keskiarvo osallisuusindikaattorilla oli 65,6 pistettä. Keskiarvo on noin 10 pistettä Suomen aikuisväestöä **matalampi**.

21 % vangeista osallisuuden kokemus oli **erittäin heikko**. Osuus oli reilu kaksinkertainen verrattuna Suomen aikuisväestöön.

Tutkimushoitajalta **työkykyisiksi** arvioitujen vankien osallisuusindikaattorin keskiarvo (69,2 pistettä) oli muita (61,6 pistettä) selkeästi korkeampi.

Työkykyisistä vangeista 14,5 % osallisuuden kokemus oli erittäin heikko, muilla osuus oli lähes kaksinkertainen eli 28,6 %.

Tasoero vankien ja muun aikuisväestön välillä oli selkeä.

Naisvankien keskiarvo osallisuusindikaattorilla oli 69,8 pistettä, eli noin 5 pistettä miesvankeja korkeampi (64,3 pistettä).

Naisvangeista 15,6 % koki erittäin heikko osallisuutta, kun taas miehillä osuus oli 22,6 %.

Palvelumuotoilun keinoilla lisätään ymmärrystä tarpeista

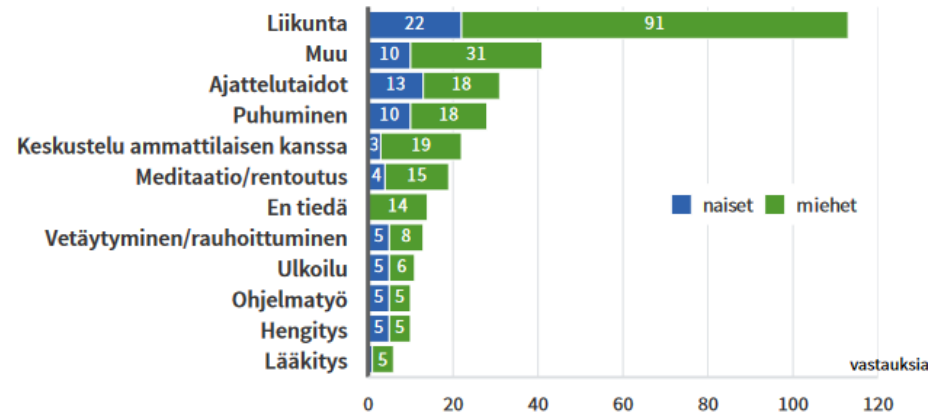
Mitä palveluita puuttuu? / Mihin palveluihin pitäisi keskittyä, jotta vapautuminen onnistuisi hyvin?

1. En osaa sanoa	lääkitys
2. Ei mitään	17. E nada
3. En tiedä	18. Ehkä tietoa (tai mahdollisesti ohjattua)
4. Gynekologi	liikuntaa
5. ADHD tutkimuksen hoito,	19. Ei kai mitään
aloitus helpompaa	20. Ei kai mitään
6. ADHD-arvioon ei pääse edes halutessaan	21. Ei kysytä, kuinka hyviä VTH:n palvelut ovat.
7. ADHD-hoito, tärkeä!	22. Ei minun mielestä mitään
8. Akupunktio.	23. Ei mitään tärkeää
9. Akuuttikiputilan tehokas hoito	24. Ei mitään, rastiin ne joita olen käyttänyt
10. Allergiatestit	25. Ei mitään. Puuttuu vain toteutus.
11. Apuvälineiden saanti, esim. yölasta/rannetuki	26. Ei puutu
12. Asiointipyyntöihin pitäisi vastata	27. Ei puutu mitään
13. Asumisen palvelut	28. Ei tule mieleen, että puuttuisi mitään
14. Asunnon hankkimisen avun tarvitsisi palveluksi.	29. Eläinterapia
15. B-lausunto Kelan terapiaa varten	30. En ole edes kuullut, että tällaisia palveluja on
16. Bentsodiatsepiini	+ 119 muuta vastausta

1. En osaa sanoa	mielenterveyteen
2. Mielenterveyteen	20. Akuutit asiat
3. En tiedä	21. Aloittamalla sodan läskiä vastaan
4. Mielenterveys	22. Analysointiin, tukeen ja vankeuden jälkeiseen psyk.hoitoon
5. Mielenterveysongelmiin	23. Antaa asunto ennen vapautumista
6. Kaikkiin	24. Antabus mukaan kaikille
7. Päihdekuntoutukseen	25. Asiallinen ja tarvittava lääkehoito esim. ADHD ja
8. Päihdekuntoutus	26. Asiallisiin lääkityksiin
9. Päihdeongelmiin	27. Asteittainen vapautuminen. Skolioosin hoito
10. Korvaushoitoon pitäisi päästä	28. Asunnottomuuteen
11. ADHD toteaminen ja lääkkeen aloitus vankilassa	29. Asuntoasiaan
12. ADHD tutkimuksiin	30. C-hepatiitti hoito, korvaushoito
13. ADHD-, ADD-testaukset	+ 258 muuta vastausta
14. ADHD-testaus ja diagnoosin tuoma hoito	
15. ADHD-toteaminen	
16. ADHD-tutkimuksiin	
17. ADHD/ADD arviointiin, jotka pitäisi voida toteuttaa	
18. Ahdistuksen hoito/masennuksen lääkehoito bentsodia	
19. Ainakin	

Tulokset

Kyselylomakkeisiin vastanneista tutkittavista 247 (47 %) kuvaili yhden tai useampia erilaisia keinoja vähentää aggressiivista oloa. Keinoja saatiin yhteensä 318, miehiltä 235 ja naisilta 83, ja niistä muodostettiin 11 temaattista luokkaa: puhuminen, keskustelu ammattilaisen kanssa, liikunta, ulkoilu, meditaatio/rentoutus, hengitys, vetäytyminen/rauhottuminen, ajattelutaidot, ohjelmatyö, lääkitys, en tiedä sekä luokka muu. Kuviossa 1 esitetään vastausten määrät sukupuolittain eri temaattisissa ryhmissä.

Kuvio 1. Teemat yleisyyssjärjestyksessä ja vastausten lukumäärät kysymykseen ”Miten vanki voisi mielestäsi itse hoitaa aggressiivista oloa?” Sekä miehillä että naisilla liikunta eri muo-doissaan nousi selvästi esiin yleisimpänä ehdotettuna keinona.

Anne Raivisto

Miesvankien keinoja aggressiivisen olon vähentämiseen

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Sosionomi YAMK
Terveystyö
Opinnäytetyö
13.11.2023

Kiitos!

Tutkimushankkeen verkkosivut:

Thl.fi -> ”Wattu”

Raportti saatavilla painettuna kirjana:

<https://kirjakauppa.thl.fi/sivu/tuote/vankien-terveys-ja-hyvinvointi-2023/4964425>

Ja sähköisenä: Julkari.fi -> ”Wattu”

Tulossa englanninkielinen laitos sekä pdf

Ota yhteyttä:

Mika Rautanen (@vth.fi)

